

THE ROMANIAN FATIMA: MAGLAVIT, AND A SAMPLE OF ITS CULTURAL AND PRESS REPRESENTATIONS

Constantina Raveca Buleu, Researcher, Romanian Academy, Cluj-Napoca Branch

Abstract: In the hot Summer of 1935 the Romanian shepherd Petrache Lupu living in a rather small village called Maglavit by Caracal (SW region of Romania, not far from the Danube) had several divine encounters while wandering alone outside his village. The White Old Man whom he repeatedly met revealed himself as God, cured Lupu's speech deficiency and taught the otherwise simple-minded shepherd to preach the Gospels so convincingly that the revelation turned into a popular and cultural hysteria, which magnetized almost everybody in Romania, on a wide range of interest which had at its bottom the huge mass of believers who flocked to Maglavit, and at its top the King and the Royal Court. The paper wishes to analyze the mass phenomenon generated by Petrache Lupu's vision, the religious stereotypes associated to it (the approaching Apocalypse, the vision of The New Jerusalem etc.), as well as its cultural and press projections. Several renowned Romanian intellectuals (E. Cioran, D. Stăniloae, Mihai Vălsan) visited Maglavit or wrote enthusiastically about it. Lupu was embarked on a plane during the 2nd WW and carried to and fro to provide a heavenly blessing to the battlefields. The resurrection of several typical interwar period ideologies associated to the Messianic aura of Romania were fuelled by the so-called "miracle of Maglavit". The paper intends to analyze the cultural, religious and press syntax of the phenomenon, the effort to make it global as well as the generative process of an apocryphal myth.

Keywords: *Fatima, Petrache Lupu, Maglavit, meeting God, pilgrimage.*

„Europa actuală e în stăpânirea unui val de misticism”¹ – scrie Lucian Blaga într-unul dintre aforismele sale, *În marginea vremii*, publicat în „*Gândirea*” anului 1922, atrăgând atenția asupra amplitudinii fascinației fenomenelor ezoterice în perioada interbelică. Însă, în vreme ce poetul subliniază influența pozitivă exercitată de misticism asupra științelor exacte, prin sugestia ilimitării virtuale, un alt colaborator al „*Gândirii*”, Constantin Rădulescu Motru, investighează modul în care misticismul suportă, la rândul său, acțiunea modelatoare a diferitelor tehnici și specializări tipice modernității. Într-o atentă radiografie a misticismului, el discută permanența fenomenului în istoria culturii și constată paradoxala proliferare a manifestărilor mistice în secolul XX, explicabilă – crede el – prin imixtiunea spiritului comercial, dominant în cultura modernă. „*Misticismul – afirmă Rădulescu Motru – se cere și, ca atare, el a ajuns o marfă, care se produce în mod tehnic industrial, atât de către aceia care au, cât și de către aceia care n-au o fire mistică [...] Avem teologi, artiști, filosofi, politicieni care lucrează pentru mistici, fără ca ei înșiși să aibă ceva din sufletul mistic. Se produc opere de religie, de artă, de filosofie, de politică, cu tendințe mistice, nu fiindcă așa cere sufletul celor care produc, ci fiindcă așa cere comerțul timpului. Misticismul este astăzi rentabil și de aceea marfa lui inundă toate piețele moderne*”². Altfel spus, avem de a face cu o

¹ Lucian Blaga, *Ceasornicul de nisip*, în „*Gândirea*”, București, II, 1922, nr. 1, 15 aprilie, p. 1

² C. Rădulescu Motru, *Sufletul mistic*, în: Id., VI, 1926, nr. 4-5, mai, p. 151

adaptare a fondului mistic ancestral la cerințele unei piețe formate mai ales din „poporul de jos”³, prin acțiunea unor specialiști care transformă acest fond într-o marfă dezirabilă.

Dincolo de ascendența spengleriană a științificității, cu care este abordată tema misticismului interbelic, discursurile celor doi gânditori români sintetizează atmosfera unei epoci receptive la orice manifestare spiritualistă. Apogeul acestui misticism mocnit se consumă în siajul fenomenului Maglavit.

Istoria acestuia din urmă începe în vara secetoasă a anului 1935, când Petrache Lupu, un cioban din acest sat de lângă Caracal, întâlnește într-o zi de vineri, 31 mai, la buturugile de lângă târla sa, un bătrân cu păr alb, pe care îl numește Moșul, care îl mandatează să transmită lumii să se pocăiască, să respecte sărbătorile și să meargă la biserică. Această primă întâlnire este urmată de alte două, în 7, respectiv, în 14 iunie, dar și de viziunea unei stele ce concentrează în ea cele patru elemente presocratice și poartă în sine amenințarea sfârșitului lumii. Misiunea lui Petrache Lupu îl integrează și pe rege, conjurat să facă dreptate țară. Surprinzător, primii receptori ai mesajului – credincioșii adunați la biserica din Maglavit, păstoriți de preotul Nicolae Bobin – reacționează pozitiv la vorbele ciobanului gângav. Ulterior, pe locul viziunii divine, faimosul „*la Buturugi*”, Petrache Lupu sapă o fântână, a cărei apă va fi considerată miraculoasă, și ridică o cruce.

Evoluția explozivă a fenomenului Maglavit înseamnă pelerinaj în masă (anumite estimări vorbesc despre aproximativ două milioane de pelerini între 1935 și 1936), înființarea unei efemere publicații, „*Cuvântul Maglavitului*”, constituirea unui comitet care adună donațiile pelerinilor în vederea construirii unei biserici și orchestrarea unei operațiuni comerciale de anvergură, în care sunt implicați preotul Bobin și senatorul Toma Vălăreanu. Valul cuprinde treptat eșalonul superior al Bisericii Ortodoxe și ajunge în atenția lui Carol al II-lea, care îl cheamă pe cioban la Peleş și îi botează unul dintre copii cu numele Mihai. Izbucnirea Celui De-al Doilea Război Mondial înseamnă atenuarea eferescenței maglavitene, dar nu și stingerea credinței în mesagerul divin Petrache Lupu. Din ordinul generalului Antonescu, el este purtat cu avionul deasupra frontului și, se pare, prevede victoria în război a rușilor, urmată, într-un viitor neprecizat, de retragerea lor din România. Venirea comuniștilor la putere echivalează cu stingerea oricărei manifestări mistice. Petrache Lupu este arestat pentru câteva luni în 1951, înainte de a apuca să comunice „*vorba cea mare*”. După eliberare, duce o existență discretă până în 1989, urmată de o resurrecție timidă a faimei de om ales, care durează până la moartea sa, în 1994.

De la bun început, intelectualitatea românească interbelică a reacționat divergent la fenomenul Maglavit. Dacă Biserica Ortodoxă a ales să integreze și să administreze miracolul, presa și specialiștii în medicină fie că au contestat posibilitatea miracolului, apelând la psihopatologie, fizică și sociologie, fie că au îmbrățișat cu entuziasm fenomenul, aducând argumente mai mult sau mai puțin științifice. O clasă aparte o constituie acei intelectuali pentru care veridicitatea miracolului maglavitean este irelevantă, fiind importantă doar ca simptom cultural.

„În haosul și întunerecul care fatal duce la abis, în ceasul al doisprezecelea, umilul cioban cu inima curată vine și ridică farul luminos spre a ne arăta calea de urmat”⁴ – scrie

³ Ibid., p. 152

Simeon Mitea în numărul 51 al ortodoxului „*Telegraf român*”. El sintetizează practic într-o singură frază spectrul crizei spirituale care bânuie epoca interbelică, viziunile apocaliptice proliferante și surescitarea consecutivă oricărui eveniment cu potențialități mistico-resurrecționare.

Fervoarea mistică a verii anului 1935 înregistrează o oglindire exuberantă în paginile „*Gândirii*” grație unui articol semnat de Pan. M. Vizirescu, intitulat *Un păstor ne predică*⁵. Autorul vorbește despre o indiscutabilă minune cu valențe soteriologice care „*a biruit [...] toate îndoielile noastre, a refăcut strălucirea altarelor și ne-a ridicat ochii cu care demult nu mai știam să privim în abăstrimile înaltului*”, despre un eveniment care demonstrează faptul că „*Dumnezeu a fost pe pământul nostru... în câmpia românească și a rămas – precum se vede – să facă popas lung în inimile spălate de botezul ortodoxiei noastre*”⁶. În cazul în care sublinierea statutului privilegiat al plaiului românesc și al ortodoxiei nu era suficientă, sugestia de popor ales devine explicită grație formulei „*un neam îndrăgit de cruce*”. Dovada supremă a miracolului invocat este, în optica acestui articol, amploarea pelerinajului generat de viziunile ciobanului „*surd și mut*” de la Maglavit. Lăsând la o parte accentuata ficționalizare quasi-lirică a discursului lui Pan. M. Vizirescu, denaturarea la nivel de detaliu – precum transformarea lui Petrache Lupu, care avea un mic defect de vorbire, într-un cioban surd și mut – potențează miraculosul și transformă faptul în legendă. De altfel, defectul de vorbire este invocat în mod repetat în paginile ce istorisesc aventura de pelerin la Maglavit a autorului, confruntat cu valul de credincioși și cu înțelepciunea de inspirație divină a lui Petrache Lupu, transcrisă și într-un plan al lumii de veci, schițat pe o bucată de hârtie. Apogeul experienței de la Maglavit se consumă la *Buturugi*, unde ciobanul transfigurat într-o entitate eterică predică și cere mulțimii exaltate să se pocăiască. Și dacă tot suntem în perimetrul „*Gândirii*”, discursul apologetic al lui Pan. M. Vizirescu încorporează *Iisus prin grâu*, poemul lui Nichifor Crainic, și îl transformă într-o ancoră ideologică cu inflexiuni plastice și virtuți vizionare.

În tabăra scepticilor, Nicolae Iorga solicită, în cadrul Congresului Național Bisericesc din 1935, intervenția bisericii în cazul Petrache Lupu, considerând că Sfântul Sinod are obligația de a cerceta problema „*pentru liniștea sufletească a acestui popor*”⁷. În opinia istoricului, proliferarea manifestărilor religioase populare de acest tip, și implicit a „*vânzătorilor de Dumnezeu*”, constituie un indiciu de anarhie, argument suficient pentru o atitudine intervenționistă în problema Maglavitului.

„*Când d. Iorga se-nfurie poate să fie câteodată sublim și câteodată lamentabil. Sublim – când lava acestui vulcanic temperament o brodește pe linia mare a moralității; lamentabil – când aceeași lavă o ia pe țurloiul în zig-zag al meschinăriei. De la o vreme, sacra sa furie a pierdut direcția sublimului.*”⁸ Așa debutează receptarea gândiristă a intervenției lui Nicolae Iorga în cadrul lucrărilor congresului național al Bisericii Ortodoxe din România.

⁴ Dr. Simeon Mitea, *Revelația de la Maglavit*, în: „*Telegraful român*”, Sibiu, LXXXIII, 1935, nr. 51, 8 decembrie, p. 2

⁵ Pan. M. Vizirescu, *Un păstor ne predică*, în: „*Gândirea*”, București, XIV, 1935, nr. 8, octombrie, pp. 426-429

⁶ *Ibid.*, p. 426

⁷ *Deschiderea congresului național bisericesc. D. Prof. N. Iorga despre cazul de la Maglavit. Expunerea patriarhului Miron*, în: „*Neamul Românesc*”, București, XXX, 1935, nr. 225, 16 octombrie, p. 1

⁸ *Gândirea, Cronica mărunță*, în: „*Gândirea*”, București, XIV, 1935, nr. 10, decembrie, p. 487

Portretizarea lui Iorga ca geniu răzbunător și gelos este succesiv argumentată prin faptul că a denigrat *Istoria Românilor* a lui Constantin Giurescu (elogiată în paginile „Gândirii”), a suprimat ziarul „Calendarul”, folosindu-se de poziția sa de prim-ministru, și a atacat „Gândirea” în cadrul unui congres național al Bisericii Ortodoxe, acuzând-o de „misticism literar”, incongruent cu ortodoxia, după ce a solicitat investigarea fenomenului Maglavit. „În congresul național bisericesc – notează cronicarul –, furia sa a izbucnit mai întâi împotriva ciobanului din Maglavit: a cerut bisericii să-l suprimă fiindcă face minuni. Nu-i plac minunile d-lui N. Iorga: îi stânenesc ateismul marxist. D. Octavian Goga s-a ridicat cu bunul simț românesc și a pus lucrurile la punct. D. Ioan Petrovici a subliniat minunile cu o filosofică decență. Așa că, d. N. Iorga a părăsit furios sala. Desigur, în momentul acela dânsul vedea în Petrache Lupu un fel de al doilea Giurescu.”⁹

Sarcasmul comparației finale nu este străin nici discursului din „*Neamul Românesc*”, diferența fiind că referința predilectă nu este Giurescu, ci Ion Mihalache, unul dintre liderii Partidului Național-Țărănesc, plasat constant în ecuații ironice cu Petrache Lupu. Astfel, într-un articol nesemnat din 30 iulie 1935, *Maglavitul supralicitează Topolovenii*¹⁰, publicația condusă de Nicolae Iorga ironizează eforturile electorale ale lui Ion Mihalache, care a adunat la Topoloveni infinit mai puțini țărani decât a reușit să coaguleze miracolul de la Maglavit. Evident eficace, comparația este reluată două zile mai târziu în *La răspântia Maglavitului*¹¹, sub semnătura „Comitetul nostru Executiv”, unde, în loc să subscrie la scepticismul manifestat de publicațiile oficiale ale țărăniștilor (cum este „*Patria*”) față de miracolul de la Maglavit, „*Neamul Românesc*” vede în reacția acestora expresia frustrării, a neputinței: „*De când cu Maglavitul ciobanului Petrache, d. Mihalache și-a pierdut cumpătul. A pus oficioasele să-l înjure pe bietul păstor: cum de-a îndrăznit să vorbească cu Dumnezeu și să facă adunări de 60 000 și 100 000 de țărani, tocmai când și el se înțelesese cu... d. Virgil Madgearu să facă la fel pentru a pune mâna pe putere?*”.

Paralela Maglavit – Topoloveni este reiterată sub pana lui Iorga în 12 septembrie, cu titlul *Țărănism și maglavitism*¹². În acest caz, atât Petrache Lupu, cât și Virgil Madgearu sunt transformați, mai mult sau mai puțin voalat, în victime ale propriilor halucinații, „*cu o deosebire: la cel din Maglavit, cu mai puțină glavă e numai misticism, la cel de la Topoloveni, cu glavă mai multă, e și nițică mistificație...*”. O acutizare a atacului verbal la adresa lui Ion Mihalache se produce în numărul 174 din 1935 al revistei lui Iorga, într-un articol¹³ care dezbate valoarea simptomatică a Maglavitului pentru starea morală a țărănimii românești, încheiat cu înțepătură dură: „*Ce păcat că Petrachi Lupu e surd și încurcat la vorbă, pe când Ion Mihalache aude și poate vorbi!*”.

Nu numai mefiența lui Nicolae Iorga față de minunile de la Maglavit face obiectul unui contraatac gândirist. Aceeași rubrică – *Cronica mărunță* –, semnată de data aceasta de către Nichifor Crainic, reacționează în februarie 1936 la campania dusă de „*Unirea*”, publicația Mitropoliei Unite cu Roma, și ajunge la concluzia că singura explicație pentru denigrarea minunilor de la Maglavit ține de periclitarea „*uniației*” prin impactul spiritual al

⁹ Ibid., p. 488

¹⁰ *Maglavitul supralicitează Topolovenii*, în: „*Neamul Românesc*”, București, XXX, 1935, nr. 163, 30 iulie, p. 2

¹¹ *Comitetul nostru Executiv, La răspântia Maglavitului*, în: Id., nr. 165, 1 august, p. 2

¹² N. Iorga, *Țărănism și maglavitism*, în: Id., nr. 198, 12 septembrie, p. 1

¹³ N. Iorga, *Minuni țărănești*, în: Id., nr. 174, 13 august, p. 1

fenomenului integrat ortodox în mediile țărănești. „*Negând minunea în ortodoxie – scrie Crainic –, ei neagă implicit minunea în catolicism și singuri își iscălesc certificate de necredință sau de ateism*”¹⁴. Mai mult chiar, negația aruncă greco-catolicismul în aceeași oală cu socialisții și comuniștii, cu care împărtășește „*ateismul organizat împotriva lui Hristos*”.

Dezavuarea opiniilor „*Unirii*” nu face altceva decât să reafirme încrederea lui Nichifor Crainic în virtuțile profetice ale lui Petrache Lupu, în concordanța dintre predica ciobanului de la Maglavit și Evanghelia lui Hristos, clar exprimată în articolul *Vizită la Maglavit*¹⁵, radiografie exaltantă a unui fenomen colectiv marcat mistic și nuanțat apocaliptic, insuficient explicabil sociologic, a cărui figură centrală este „*un cioban singuratic și agramat, ridicat brusc din anonimatul popular cu afirmația că el a văzut pe Dumnezeu*”. Ca și Dumitru Stăniloae în paginile aceluiași număr din „*Gândirea*”, Nichifor Crainic respinge orice explicație psihopatologică în cazul Petrache Lupu, pe considerentul insuficienței, și apreciază că singurul domeniu care poate furniza o explicație satisfăcătoare rămâne teologia. Pentru a eluda primejdia unei cruciade de principii, Nichifor Crainic merge în toamna lui 1935 la Maglavit, acompaniat de Dragoș Protopopescu și N. Crevedia. Departe de a fi agreabilă, prima impresie confirmă mai degrabă teza misticismului ca marfă, susținută cu mai bine de un deceniu înainte de Constantin Rădulescu Motru în paginile aceleiași reviste, combinată cu imaginea deprimantă de curte a miracolelor, totul sub administrarea unui comitet cu orientări mercantile. Acest comitet adună banii donați de pelerini, bani destinați construirii unei biserici și a unui spital, deși, potrivit mărturisirii ciobanului de la Maglavit, Moșul nu a poruncit o asemenea construcție.

Personalitatea lui Petrache Lupu schimbă perspectiva asupra spectacolului grotesc de la Maglavit și infirmă diagnosticul în abstract dat de doctorul Demetru Em. Paulian. Tânăr, firav, posesor al unui vocabular redus și cu un vag defect de vorbire, încrezător în protecția divină și dăruit integral rolului său de unealtă a lui Dumnezeu, cu un regim de viață aproape ascetic susținut de ceea ce numește „*un suflet tare*”, ciobanul se dovedește a fi ordonat și inteligent, cu o memorie impecabilă, străin de interese partinice, preocupat doar de credința celorlalți în adevărul minunii și neinteresat de ce spune lumea despre el, chiar și atunci când lumea înseamnă Nicolae Iorga. Carența unei educații, vizibilă și în simplitatea rugăciunilor sale, devine în cazul lui Petrache Lupu o explicație plauzibilă pentru credibilitatea de care se bucură, un om cultivat fiind – în opinia ciobanului – înfinit mai expus acuzațiilor de fraudă, deoarece beneficiază de suficiente informații pentru a inventa o poveste despre viziunea divină. Urmărind atent predica lui Petrache Lupu, Nichifor Crainic observă pe cer o siluetă luminoasă umanoidă, profilată în spatele ciobanului, remarcată, printre alții, și de către Dragoș Protopopescu, dar nu și de către N. Crevedia. Cunoscând din proprie experiență (mărturisită) procesualitatea iluziilor și halucinațiilor, Nichifor Crainic respinge posibilitatea manifestării lor la Maglavit și concluzionează că entitatea luminoasă „*era o existență în sine, obiectivă*” și nu un corp astral sau o aură, cum ar putea crede ocultiștii.

Constant afirmată, încrederea lui Nichifor Crainic în realitatea miracolului de la Maglavit suportă o relativizare preventivă spre finalul articolului: „*Noi am făcut aici o simplă prezentare descriptivă, fără altă pretenție decât aceea a unui cinstit proces-verbal. Dacă ne-*

¹⁴ Nichifor Crainic, *Cronica mărunță*, în: „*Gândirea*”, București, XV, 1936, nr. 2, februarie, p. 111

¹⁵ Id., *Vizită la Maglavit*, în: Id., nr. 1, ianuarie, pp. 1-11

am înșelat cumva, – ceea ce e foarte posibil –, timpul ne va verifica. Numai perspectiva lui ne va putea da o certitudine pozitivă sau negativă.”

Venind dintr-o altă sferă a spiritualismului românesc, de inspirație guénoniană de data aceasta, Mihail Vâlsan merge și el în pelerinaj la Maglavit și primește de la Petrache Lupu o binecuvântare. În cazul său, contactul cu teofania autohtonă se suprapune peste lecturile din opera lui René Guénon și îi consolidează convingerea că întregul fenomen este legat de Regele Lumii. Potrivit lui Jean Reyor¹⁶ (alias Marcel Clavell), secretarul revistei „*Études traditionnelles*”, Mihail Vâlsan ia cu el în Franța obsesia Moșului, despre care îi scrie maestrului său francez. Sub semnul acestei obsesii începe inițierea sa alawită, ascensiunea la statutul de *muqadim* pentru întreaga Franță (poziție spirituală similară celei ocupate de Vasile Lovinescu în România și zona balcanică) și metamorfozarea sa într-un maestru spiritual care a animat timp de decenii exegeza sufită, mai ales prin impunerea studiilor akbariene în Occident. Cât despre Vasile Lovinescu, corespondența acestuia cu René Guénon¹⁷ dezvăluie interesul pentru fenomenul Maglavit. Maestrul francez, aflat în 1936 la Cairo, încearcă să circumscrie ezoteric fenomenul, speculând pe marginea conexiunii dintre cuvântul Moș și ideea de primordialitate și relaționând aluziile la sfârșitul lumii cu perspectiva Ierusalimului ceresc.

Nevoia mistică a maselor despre care vorbea Constantin Rădulescu Motru face obiectul unei meditații ne semnate din „*Telegraful român*”, cu titlul *Albineț și Maglavit*¹⁸. Surprinzătoare este premisa articolului, faptul că nu interesează adevărul acestor miracole, ci ceea ce ele demonstrează și pot genera, adică: „*marea sete religioasă manifestată în masele țărănimii noastre, care văd adevărata lumină necesară pentru desăvârșirea vieții*”, respectiv, reintegrarea „*bisericii ortodoxe române în misiunea sa pentru o nouă așezare națională*”.

Valorizarea Maglavitului prin prisma consecințelor simbolice și practice formează miezul unui articol semnat de I. Al. Bran-Lemeny, *Minunea de la Maglavit*¹⁹. Recursul pentru posibilitatea miracolului se încheie în acest caz cu sublinierea statutului de popor ales al românilor, din moment ce Dumnezeu s-a arătat lor (Pan. M. Vizirescu operează cu același raționament în „*Gândirea*”), și a îndatoririi Bisericii și Statului de a desăvârși „*acest colț de rai pe pământul românesc*”. Sugestia noului Ierusalim nu e nici ea departe!

Pelerinajul la Maglavit al preotului Dumitru Antal se soldează cu o broșură publicată în 1935 la Tipografia Cărților Bisericești²⁰. Experiența acestuia pare o reiterare a scenariului descris de Nichifor Crainic (inclusiv vederea entității alburii profilate în spatele ciobanului), fără asperitățile primului contact cu umanitatea care inundase Maglavitul în căutare de miracole și fără suspiciunea unei fraude. „*Pășim cu emoție sfântă – notează preotul convins de apodictica atitudine smerită într-un loc încărcat de sacralitate – [...] lângă aceste buturugi, unde i s-a arătat vedenia dumnezeiască în trei rânduri ciobanului Petre Lupu*”²¹. Ceea ce

¹⁶ Claudio Mutti, *Guénon în România. Eliade, Vâlsan, Geticus și ceilalți. Succesul lui Guénon printre români*, traducere de Elena Pîrvu, Prefață de Florin Mihăescu, Cu o prezentare din partea lui Enrico Montanari, editura Vremea, București, 2003, p. 55

¹⁷ Ibid., p. 56

¹⁸ *Albineț și Maglavit*, în: „*Telegraful român*”, Sibiu, LXXXIII, 1935, nr. 38, 8 septembrie, p. 1

¹⁹ I. Al. Bran-Lemeny, *Minunea de la Maglavit*, în: Id., nr. 42, 6 octombrie, pp. 1-3

²⁰ Pr. Dumitru Antal, dela Biserica Boteanu din București, *Ce am văzut și ce am auzit la locul minunatei arătări dela Maglavit*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1935

²¹ Ibid., p. 8

frapează în portretul pe care Dumitru Antal i-l face ciobanului de la Maglavit este insistența pe trăsături fizionomice, care indică o entitate inspirată sacral. În această logică, privirea deține locul privilegiat, intensitatea și „focul” ochilor convertindu-se în mărturii clare ale sfințeniei mesagerului divin. Însă, spre deosebire de alte mărturii de credință, Dumitru Antal consideră că entitatea care i s-a arătat lui Petrache Lupu trebuie să fi fost Dumnezeu-Fiul.

O mărturie de credință furnizează și Dumitru Stăniloae în numărul din 29 septembrie 1935 al „*Telegraful român*”: „*Mărturisesc în fața lui Dumnezeu și a oamenilor, eu preotul și profesorul D. Stăniloae, despre următoarele tămăduiri minunate pe care le-am constatat cu ochii mei la Maglavit, păstrându-mi spiritul de observație și simțurile în cea mai perfectă funcțiune*”²². Micro-jurnalul maglavitean al teologului furnizează câteva exemple de vindecări miraculoase, mai ales cazuri de surdo-muți și paralitici ale căror nume și istorii clinice sunt notate cu acuratețe, și descrie în perspectiva martorului „*figura stranie*” proiectată în spatele lui Petrache Lupu în timp ce acesta predică mulțimii în locul numit „*la Buturugi*”.

Același Dumitru Stăniloae consacră un studiu amplu fenomenului Maglavit, publicat în primul număr din 1936 al „*Gândirii*” – *Încercare despre teofanii. Interpretarea vedeniilor lui Petrache Lupu*²³ – în care combate teza imposibilității teofaniei, ancorată în *Evangelia după Ioan*, 1, 18: „*Nimeni n-a văzut vreodată pe Dumnezeu; singurul Lui Fiu, care este în sânul Tatălui, Acela L-a făcut cunoscut*”. Principalul argument al pledoariei teologului pentru posibilitatea teofaniei este discursul antinomic al Scripturilor, scindat între mărturii și negații, rezolvate de mistica ortodoxă a secolului al XIV-lea prin stabilirea faptului că Dumnezeu rămâne inaccesibil cu ființa sa, dar prin „*puterile și lucrările Sale El coboară până la noi*”. O dezvoltare a acestei soluții furnizează mistica germană medievală și, mai ales, slavofiliile ruși, Serghei Bulgakov și Nikolai Berdiaev, potrivit cărora, în vreme ce lucrările lui Dumnezeu sunt accesibile oamenilor, chiar dacă nu întotdeauna sesizabile pentru toți, ființa Lui rămâne inaccesibilă. Articolul aprofundează procesele imaginativ-halucinatorii și contestă ipoteza psihopatologică susținută de doctorul I. Stănescu, psihiatrul legist care și-a difuzat opiniile despre cazul Petrache Lupu în ziarul „*Zorile*”, invocând incongruențele dintre istoria ciobanului de la Maglavit și cazul de referință al medicului, o pacientă a reputatului psihiatru Brière de Boismont. Nu este pentru prima dată când teologul ortodox contestă un diagnostic psihiatric tipărit în paginile ziarului „*Zorile*”. Într-un articol din „*Telegraful român*” – *Exagerări*²⁴ –, el contracarează de pe o poziție mai degrabă dogmatică scepticismul doctorului Dem. Em. Paulian din *Psihoza maglaviteană în lumina cercetărilor și interpretărilor științifice*, bazat pe o mantră care spune limpede că știința modernă nu admite supranaturalul. „*Dl. Dr. Paulian – scrie Dumitru Stăniloae – cere Bisericii să oprească credința în minune în general, simulând un mare respect pentru Biserică*”, dar scapă din vedere faptul că Biserica se întemeiază pe o minune – Învierea – și crede în posibilitatea intervenției divine în viața omenească.

Revenind, în perimetrul studiului publicat în „*Gândirea*”, Dumitru Stăniloae elimină succesiv orice diagnostic de natură psihiatrică în cazul lui Petrache Lupu, căutând mereu

²² Pr. Dr. D. Stăniloae, *Vindecările minunate văzute de mine la Maglavit*, în: „*Telegraful român*”, Sibiu, LXXXIII, 1935, nr. 41, 29 septembrie, p. 2

²³ D. Stăniloae, *Încercare despre teofanii. Interpretarea vedeniilor lui Petrache Lupu*, în: „*Gândirea*”, București, XV, 1936, nr. 1, ianuarie, pp. 14-29

²⁴ D.S., *Exagerări*, în: „*Telegraful român*”, Sibiu, LXXXIII, 1935, nr. 38, 15 septembrie, p. 1

inadvertențele față de canonul clinic, și susține că acesta este „*un om sănătos din punct de vedere mintal*”. În sprijinul argumentației sale vin mărturiile a doi psihiatri – doctorul G. Marinescu și doctorul I. Popescu-Sibiu –, adepți ai ipotezei viziunii ca forță constructivă cu valoare socială, explicabilă doar parțial prin metode științifice, elementul imponderabil al problemei fiind credința. Un pas mai departe, pledoaria pentru teofanie a lui Dumitru Stăniloae se armează cu o avalanșă de cazuri în care anumite imagini trezite în noi au cauze extra-subiective, indiferent că avem în vedere simple vise premonitorii sau experiențe mediumnice, neeludate de știință, și sfârșește într-o explicație menită să consolideze teza posibilității teofaniei, a faptului că Petrache Lupu într-adevăr l-a văzut pe Dumnezeu: „*Întrucât puterea dumnezeiască a străbătut în magazinul și laboratorul de imagini din sufletul lui Petrache Lupu, a sintetizat acolo o imagine. Dar puterea aceasta, care își dovedea mai convingător și mai clar prezența în imagine, a umplut toată ființa și toată împrejurimea lui Petrache Lupu. Imaginea însăși n-am putea-o plasa într-un punct fix căci nu putem face asta nici cu imaginile noastre. Dar cu siguranță că ea a fost și de-a lungul nervilor perceptivi, până la punctul lor exterior, reprezentând până acolo puterea dumnezeiască. Puterea divină putea lucra astfel asupra lui Petrache Lupu nu numai din interior, ci și din exterior. În orice caz e absurd să izolezi spiritul de materie, închizându-l într-o celulă dinlăuntru cum face protestantismul cu sectele lui*”²⁵.

Mai puțin omogenă la palierul opiniilor despre miracolul de la Maglavit, revista „*Vremea*” evoluează de la ficțiunea satirică a lui Nello Manzatti (alias Ion A. Mânzatu) și previziunile astrologice ale lui Marcel Avramescu la analizele filosofice ale lui C. Vlad și Emil Cioran. Reportajul imaginat de Nello Manzatti în *Minunea dela Maglavit*²⁶ răstoarnă toate datele canonice ale istoriei lui Petrache Lupu. În vreme ce fotografiile înfățișează un cioban firav, tuns scurt și cu un fluier la gură, reporterul ficțiunii umoristice găsește un om grasuț, cu freză impecabilă și cu un saxofon în mână, absolvent al Academiei de Agricultură de la Herăstrău. Dumnezeul acestei ficțiuni seamănă cu un „*șef de birou scos la pensie*” și vorbește ca un birocrat anagajat într-un program de subzistență; călătorește cu Potez, un avion al companiei Air France notoriu pentru accidente fatale, administrează un rai aflat în plină criză, oglindă fidelă a României acelei epoci, și utilizează clișeele lingvistice ale epocii, inclusiv „*Să mă bată Dumnezeu dacă mint!*”. Până și experiența ciobanului se metamorfozează într-o scenetă socio-politică, cu inflexiuni mondene și scenografie bucolică, totul ambalat într-un discurs exersat (cât se poate de diferit de simplitatea originalului), cu nuanțe intertextuale explicite (precum citatul din *Arena cu un singur spectator*²⁷ a lui Horia Oprescu, încurcat timp de o secvență dialogală cu Horia Furtună, între ale cărui pseudonime se numărau și Aghiuță, Ion Dracu și Mefistofel) și miză autoreferențială, rafinamentul și literaritatea istorisirii fiind explicate prin perspectiva agreabilă a publicării în... „*Vremea*”.

La solicitarea aceleiași reviste, Marcel Avramescu, faimos pentru personalitatea sa magnetică și pentru multiplele sale talente ezoterice, alege dintre zecile sale de pseudonime, criptonime, supranume sau prescurtări, majoritatea cu o încărcătură simbolică accentuată,

²⁵ Ibid., p. 29

²⁶ Nello Manzatti, *Minunea dela Maglavit*, în: „*Vremea*”, București, VIII, 1935, nr. 398, 28 iulie, p. 5

²⁷ Lucrare catalogată ironic drept „*o lucrare literară de mare răsunet. În curând va apare a treia ediție, de 48 de exemplare...*”

persona lui Micael Baari, pentru a semna analiza astrologică consacrată lui Petrache Lupu²⁸. Preambulul metodologic al articolului insistă asupra distincției dintre astrologia „falsă”, așa-zis științifică, utilizată de occidentalii moderni, și astrologia „tradițională”, „ale cărei norme derivă dintr-o directă cunoaștere a principiilor metafizice și care, în aplicațiile ei practice, procedează cu perfectă certitudine și precizie deductivă”. O relativizare mascată a infailibilității analizei astrologice se insinuează în corpusul metodologic al micro-studiului: „astrologul autentic [...] va ști de la început că se află în fața unei individualități pe care o va putea analiza întru atâta doară întrucât existența ei poate fi considerată ca participând la planul uman, dar ale cărei manifestări spirituale scapă necesarmente investigației astrologice, pentru motivul tocmai că rădăcinile acestora depășesc totalmente ordinea naturală”.

Fondul guénonian își spune cuvântul și în cazul lui Marcel Avramescu, care își circumscrie atitudinea și instrumentarul în termenii Tradiției promovate de maestrul său francez. Încă „necreștinul” „obiectiv” Micael Baari validează sensurile profunde ale fenomenului Maglavit în virtutea Tradiției Primordiale și etichetează drept absurdă rezistența celor care l-au negat. Validarea vine după o eliminare succesivă a ipotezelor negaționiste. Metodic, astrologul constată „imposibilitatea psihologică a minciunii” în cazul lui Petrache Lupu, respinge ca inadecvată teza halucinației, pentru că profilul viziunii nu verifică patologia mistică, și relaționează în arealul tradiției ezoterice elementele experienței ciobanului. Astfel, steaua cu patru elemente reprezintă un element tradițional hermetic, iar Moșul, în care Marcel Avramescu decriptează mai degrabă un trimis al divinității, verifică un profil prezent în mai multe formule tradiționale (omul gol al Tibetului sau cei șapte pustnici nevăzuți din vârful Athosului), reductibil la o expresie simbolică a omului primordial, a Adamului de dinainte de cădere. Până și sfârșitul lumii, anunțat de Petrache Lupu, aparține Tradiției și se regăsește în religiile fundamentale. Mai mult chiar, ciobanul afirmase că acest sfârșit va veni „într-o toamnă”, ori sfârșitul actualei Kali-Yuga (în care Guénon vedea un ev întunecat pe care contemporanii lui îl traversează) va avea loc – potrivit lui Marcel Avramescu – în momentul conjuncției Soarelui cu alte două planete și cu „arterismul Tishya”, aflat în zodia Balanței, adică toamna.

Întreaga coregrafie conceptuală a articolului face ca mai puțin de jumătate din analiză să fie alocată interpretării propriu-zise a astrogramei lui Petrache Lupu. În limitele ei, Micael Baari vede în ascendentul în Rac un indiciu pentru constituția firavă și firea feminină, pasivă, receptivă și orientată spre interioritate a subiectului său, iar în dominația lui Saturn o potențare a închiderii în sine și a religiozității. Rând pe rând, fiecare aspect astrologic transcrie câte o trăsătură de caracter sau câte o calitate aparte din profilul ciobanului, inclusiv posibilitatea tămăduirii, faima și activitatea intensă în perimetrul religios. „Destinul acesta excepțional pare însă că are și o latură tragică” – ține să precizeze Marcel Avramescu – o posibilă evoluție în această direcție venind dinspre „quadratura lui saturn cu Luna în casa a XII-a [...] semn de îndârjite vrăjmășii oculte, și de dizgrație populară”. Mai grav este însă scenariul anunțat de „Marte în casa a VII-a”, „indiciu de moarte violentă (poate prin înec, cum pare a rezulta din predominanța semnelor de apă)”. O consolidare a acestei previziuni negre este

²⁸ Micael Baari, *Petre Lupu. Individualitatea, existența și misiunea lui în lumina datelor tradiționale și a Analizei Astrologice*, în: Id., nr. 417, 8 decembrie, p. 5

consecutivă: „*Vega pe spița a VII-a indică și ea vrăjmășii puternice; Markab pe spița casei a X-a amenință cu grave primejdii corporale (atentate, răniri etc); și alte câteva elemente astrologice secundare subliniază primejdii de răzvrătiri populare, de exil, de asasinat*”. Și, din nou, se impune relativizarea preventivă, necesară în virtutea istoriei personale a subiectului său: „*toate acestea sunt posibilități care se raportă, bineînțeles, la destinul numai al omului Petre Lupu, căci numai pe acesta îl poate cerceta Astrologia; o intervenție suprafirească – oricând posibilă, spre a înlătura un deznodământ tragic al acestei providențiale existențe*”. „*Ceea ce am urmărit scriind aceste rânduri – notează în finalul articolului Marcel Avramescu – a fost tocmai să arătăm că este posibilă o considerare în ea însăși a chemării lui Petre Lupu, în așa chip, încât să se vadă că înțelesul ei rămâne valabil, peste rosturile individualității aceuia care o poartă: dincolo de curățenia lui Petre Lupu, dincolo de miracolele care se pot săvârși prin el, Adevărul pe care îl strigă el lumii, în acest ceas de agonie, rămâne unica lumină de urmat acum, făclie aprinsă, pentru întunericul zilei de azi, din înțelepciunea vremurilor dintru început*”.

Dihotomia spengleriană *cultură – civilizație* configurează cadrele analizei lui Dr.-lui C. Vlad din *În jurul fenomenului de la Maglavit. Cultură și civilizație*²⁹, articol în care religia este înțeleasă ca „*adaptare autoplastică*”, ceea ce o trimite în sfera culturii. În siajul acestei precizări conceptuale, Maglavitul este definit ca fenomen social, generat de nevoia unui lider (real sau imaginar), capabil să demonstreze adaptabilitatea sufletească, implicit culturală, a țărănimii românești.

„*Am crezut multă vreme că poporul român este cel mai sceptic popor din Europa*” – scrie Emil Cioran în deschiderea articolului *Maglavitul și cealaltă Românie*³⁰, considerând că scepticismul unui popor reflectă carența instinctului libertății, perfect explicabilă în contextul unei sclavii milenare. Gânditorul român repudiază apologia împăcării poporului cu destinul său, adică rușinoasa noastră „*resemnare seculară*”, și identifică scepticismul domeniului religios în absența unei „*religiozități pasionate*”, indiciu clar al inexistenței unei vieți interioare. „*Nu se poate crede aproximativ și rațional*” – afirmă el și continuă cu o precizare esențială: „*religiozitatea trebuie să fie lirică și fanatică*”. În viziunea sa, Maglavitul activează un asemenea tip de religiozitate și îi spulberă prin aceasta convingerea scepticismului ancestral și iremediabil al românilor.

Refuzând să se pronunțe în favoarea sau în defavoarea fundamentării miracolului de la Maglavit, Emil Cioran este interesat de ceea ce revelează acesta la nivel sociologic. „*Este evident – notează filosoful într-un pasaj care intră în coliziune cu teza teofaniei susținută de Dumitru Stăniloae – că Maglavitul nu poate fi judecat decât ca fenomen colectiv. Acel cioban nu interesează în sine, el aparținând fie misticii, fie psihiatriei. Ceea ce îmi apare reprobabil în refuzul atâtor negativiști, este neînțelegerea scandaloaasă pentru fenomenul halucinației. Noi știm toți că Dumnezeu, ori există, ori nu există, nu s-a arătat efectiv nimănui niciodată*”. Însă, el mai ține să precizeze că, din punctul de vedere al vieții interioare și luând în considerare valențele pozitive ale halucinației³¹, respectiv capacitatea ei de a transcrie ceea ce

²⁹ Dr. C. Vlad, *În jurul fenomenului de la Maglavit. Cultură și civilizație*, în: Id., nr. 414, 17 noiembrie, p. 3

³⁰ Emil Cioran, *Maglavitul și cealaltă Românie*, în: Id., nr. 408, 6 octombrie, p. 3

³¹ „*Psihologicește vorbind, halucinația este întotdeauna un câștig, deși psihologia este aceea care anulează halucinația*” – precizează Emil Cioran în același articol.

e mai adânc în ființa umană, Petrache Lupu este sufletește mai bogat decât Cioran însuși, deoarece l-a văzut pe Dumnezeu; și l-a văzut pe Dumnezeu deoarece îl avea, cu asupra de măsură, *în sine însuși*.

Apreciind că amploarea pelerinajului la Maglavit nu poate fi integral explicată prin criza economico-politică, Emil Cioran consideră că „*Maglavitul închide în sine antecedentele religioase ale unei mari răsturnări politice*” și se întreabă retoric: „*N-a înțeles nimeni că Maglavitul precede un mare fenomen politic?*”. Conturarea unui asemenea cataclism este justificată de ceea ce revelează Maglavitul: o Românie nelatină (în sens blagian), primitivă, chthoniană, „*subterană, prăpăstioasă și amenințătoare, care nu este ceva decât prin ce va deveni*”.

Este o perspectivă care anihilează orice iluzie și impulsionează orice acțiune: „*România este la nivelul Maglavitului. Atunci, ce avem de făcut? Totul*”. Inclusiv convertirea și exploatarea „*psihozei Maglavitului*” în sensul nașterii unui fenomen politic necesar, dar neconturat încă.